JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
L. A. GEELHOED
12 päivänä kesäkuuta 2001 [1]

1. Käsiteltävässä kanteessa, joka on nostettu EY 181 artiklan nojalla, komissio vaatii Thermie-ohjelmassa suorittamaansa ennakkomaksua takaisin korkoineen sopimuksen päätyttyä. Kantaja purki sopimuksen, koska vastaajat eivät noudattaneet sopimusvelvoitteitaan.

I Sopimuksen sisältö

2. Komissio teki 17.12.1992 sopimuksen seuraavien yritysten kanssa: Manuel Pereira Roldão e Filhos, Lda., kotipaikka Portugalissa (jäljempänä MPR), Instituto Superior Técnico, kotipaikka Portugalissa (jäljempänä IST), ja King, Tandevin & Gregson (Holdings) Ltd, kotipaikka Yhdistyneessä kuningaskunnassa (jäljempänä KTG). Sopimus koski yhteisön rahoitusta hankkeelle "Low Emissions — Low Cost Melting Tank for Superior Lead Crystal" (korkealaatuinen, kustannuksiltaan alhainen ja vähän saastuttava säiliö lyijykristallin sulatusta varten) (jäljempänä sopimus). Sopimus, jonka numero on IN 90/91 PO/UK, tehtiin energiateknologiaa Euroopassa koskevien sellaisten toimien yhteydessä (Thermie-ohjelma), joista on säädetty asetuksessa N:o 2008/90. [2]

3. Sopimukseen kuuluu erottamattomina osina kaksi liitettä. Liite I koskee teknisiä ja rahoituksellisia vaatimuksia. Liite II on "general conditions" (jäljempänä yleiset sopimusehdot).

4. Sopimuksen 2 kohdan 1 alakohdan mukaan hanke aloitetaan 1.1.1993 ja se kestää 36 kuukautta ja MPR, IST sekä KTG (jäljempänä sopimuspuolet) sitoutuvat suorittamaan sopimuksen liitteessä I mainitut toimet siinä määrätyn aikataulun mukaisesti.

5. MPR on sen mukaan hankkeen koordinaattori. Koordinaattori vastaa sopimuksen 1 kohdan 4 alakohdan mukaan komission ja sopimuspuolten välisiin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täytäntöönpanosta. Se on muun muassa velvollinen esittämään komissiolle tarvittavat asiakirjat sopimuspuolten nimissä. Koor-

1 — Alkuperäinen kieli: hollanti.

2 — Energiapolitiikkaa Euroopassa koskevista toimista (Thermie-ohjelma) 26 päivänä kesäkuuta 1990 annettu neuvoston asetus (EYVL L 185, s. 1).

dinaattorin on sopimuksen 5 kohdan 1 alakohdan mukaan esitettävä näin ollen komissiolle puolivuosittaisia selvityksiä toiminnan edistymisestä sekä erityisesti teknisestä tilanteesta ja rahoitustilanteesta. Tätä velvollisuutta täsmennetään yleisten sopimusehtojen 6 kohdan 1 alakohdan a alakohdassa.

6. Komissio on sopimuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan velvollinen rahoittamaan hanketta sellaisen suunnitelman mukaan, jossa mainitaan muun muassa 357 813 ecun suuruinen ennakkomaksu.

7. Komissio suorittaa sopimuksen 4 kohdan 3 alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan kaikki maksut koordinaattorille, joka vastaa osuuksien siirtämisestä suoraan kullekin sopimuspuolelle. Tämän määräyksen toisessa virkkeessä on lisäksi lauseke, jonka mukaan komissiolle ei voida siirtää minkäänlaista vastuuta koordinaattorin suorituksen viivästyksestä.

8. Yleisten sopimusehtojen 17 kohdan 2 alakohdan a alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan komission on suoritettava ennakkomaksu kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kaikki osapuolet ovat allekirjoittaneet sopimuksen. Ennakkomaksu määrättiin 17 kohdan 2 alakohdan a alakohdan toisessa virkkeessä käytettäväksi sopimuksen mukaisiin tarkoituksiin.

9. Sopimuspuolilla on sopimuksen mukaan tiettyjä tiedonantovelvollisuuksia. Sopimuksen 2 kohdan 2 alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan komissiolle on annettava tieto kaikista sopimuksen täyttämisen viivästyksistä. Yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan mukaan sopimuspuolet toimittavat koordinaattorin välityksellä komissiolle tiedon hankkeen sopimuksen mukaisesta aloittamisesta ja antavat komissiolle viipymättä tiedon työn keskeytymisestä ja kaikista sellaisista tapahtumista tai seikoista, jotka voivat olennaisesti vaikuttaa sopimuksen täyttämiseen.

10. Sopimuksen 2 kohdan 2 alakohdan toisen virkkeen mukaan komissio voi päättää sopimuksen yleisten sopimusehtojen 8 artiklassa mainittujen seikkojen perusteella. Yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdassa määrätään muun muassa, että sopimuspuolen laiminlyödessä jotakin velvoitettaan komissio voi pyydettyään rikkoneelta osapuolelta kirjallisesti selvitystä katsoa sopimuksen päättyneeksi, jos laiminlyönti jatkuu vielä kuukautta myöhemmin virallisesta huomautuksesta eikä laiminlyönnille ole pätevää teknistä tai taloudellista oikeuttamisperustetta.

11. Yleisten sopimusehtojen 2 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan sopimuksen kolme osapuolta ovat komissiolle sekä pääluvun mukaisessa vastuussa että yhteisvastuussa jonkin sopimuspuolen suorituksen viivästyksestä. Tämän määräyksen viimeisen virkkeen mukaan sopimuspuoli ei kuitenkaan vastaa velvoitteita noudattamatta jättäneelle sopimuspuolelle

yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdan mukaisesta takaisinmaksusta, jos komissio pitää esitetyn näytön perusteella todennäköisenä, ettei sopimuspuolella ole osuutta velvoitteiden noudattamatta jättämiseen ja tämä on lisäksi täyttänyt yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan vaatimukset.

12. Jos sopimus puretaan 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdan perusteella, komissiolle annetaan yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdassa valtuudet periä puretun sopimuksen mukainen rahoitus takaisin. Komissio voi myös periä korkoa siitä päivästä lukien, jolloin rahoitus oli sopimuspuolen nostettavissa.

13. Sopimuksen 9 kohdan 1 alakohdan mukaan sopimukseen sovelletaan Portugalin oikeutta. Yhteisöjen tuomioistuin on yleisten sopimusehtojen 12 kohdan mukaan ainoa toimivaltainen lainkäyttöelin sopimukseen liittyvissä oikeusriidoissa.

II Tosiseikat

14. MPR allekirjoitti sopimuksen 17.12.1992, IST 21.12.1992 ja KTG 8.1.1993.

15. Komissio suoritti 357 813 ecun suuruisen ennakkomaksun hankkeen koordinaattorille MPR:lle 22.2.1993. Tämä summa siirrettiin pankkitilille nro 2702410/000/001 (Banco Fonsecas & Burnay Leiran kaupungissa).

16. Komissio suoritti teknisen tutkimuksen MPR:n tiloissa 20.9.1993.

17. Komissio lähetti 20.10.1993 MPR:lle kirjeen, josta lähetettiin jäljennös IST:lle ja KTG:lle. Kirjeessä todettiin, että MPR ei ollut noudattanut sopimusvelvoitteitaan. Komissio totesi 20.9.1993 suorittamansa tutkimuksen osoittaneen, että hanketta ei ollut vielä aloitettu. MPR ei ollut myöskään ilmoittanut komissiolle sopimuksen 2 kohdan 2 alakohdan mukaisesti hankkeen viivästymisestä. Tämän lisäksi komissio huomautti, että ennakkomaksu oli yleisten sopimusehtojen 17 kohdan 2 alakohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla käytetty muihin tarkoituksiin, kuin sopimuksen liitteessä I oli määrätty. Koska MPR ei ollut komission mukaan täyttänyt sopimusvelvoitteitaan, kirjeeseen oli liitetty yleisten sopimusehtojen 8 kohdan mukainen tiedoksianto sopimuksen purkamisesta. Jos MPR ei palauttaisi ennakkomaksua kahden kuukauden kuluessa Leiran kaupungissa sijaitsevan Banco Fonsecas & Burnayn pankkitilille, komissio ilmoitti purkavansa sopimuksen ilman eri toimenpiteitä.

18. MPR lähetti tämän jälkeen komissiolle kirjeen, joka vastaanotettiin 7.12.1993. MPR kiisti siinä väitteen, ettei sopimuksen täyttämistä ollut aloitettu, sillä IST ja KTG olivat jo ryhtyneet hankkeen edellyttämiin toimiin. Syynä hankkeen väitettyyn viivästymiseen oli komission rahoituksen viivästyminen sekä ylivoimainen este, josta MPR sanoi antavansa komissiolle seikkaperäiset tiedot. Koordinaattori ilmoitti kuitenkin olevansa valmis tutkimaan muita mahdollisuuksia varmistaakseen sopimuksen jatkumisen uusien suunnitelmien perusteella. MPR oli valmis keskustelemaan asiasta komission kanssa Brysselissä.

19. Komissio suostui 11.1.1994 päivätyssä kirjeessään, josta toimitettiin jäljennös IST:lle ja KTG:lle, neuvottelemaan hankkeen tulevaisuudesta, kuitenkin sillä ehdolla, että MPR toimittaisi sille pankkitositteen siitä, että suoritettu ennakkomaksu oli edellä mainitulla pankkitilillä.

20. Sopimuksen kolmelle osapuolelle 16.5.1994 osoitetusta kirjeestä ilmeni, ettei ennakkomaksun palauttamisesta mainitulle pankkitilille ollut vielä toimitettu pankkitositetta komissiolle. Komissio myönsi kolmelle sopimuspuolelle yhden kuukauden lisäajan ennakkomaksun palauttamiseksi. Jos pankkitositetta ei toimitettaisi sen kuluessa, komissio totesi kirjeessään soveltavansa sopimuksen 8 kohtaa välittömästi.

21. MPR pyysi 14.6.1994 päivätyllä kirjeellään komissiota lykkäämään 16.5.1994 päivätyssä kirjeessä ilmoitettua päätöstä vedoten poikkeustilanteeseen. MPR ilmoitti ryhtyvänsä hankkeeseen "Cristalware Portuguese Industryn" rakennemuutoksen jälkeen kuukautta myöhemmin. Lisäksi MPR ilmoitti myös omasta rakennemuutoksestaan. MPR ilmoitti lisäksi, että KTG oli joutunut vararikkoon ja sen tilalle oli löydettävä uusi kumppani.

22. Komissio joutui toteamaan MPR:lle ja IST:lle 7.7.1994 osoittamassaan kirjeessä, etteivät sopimuspuolet olleet kyenneet esittämään sen 16.5.1994 pyytämää pankkitositetta. Hankkeen rakennemuutoksen tarjoamat rahoitusnäkymät sekä mahdollisen uuden kumppanin osuus vaikuttivat siten, että komissio kuitenkin poikkeuksellisesti lykkäsi aikaisempaa päätöstään sopimuksen purkamisesta sen 8 kohdan perusteella. Lykkäys myönnettiin tarkkaan ottaen 31.12.1994 asti. Tällä välin osapuolet olivat velvollisia antamaan komissiolle kaikki tiedot ilmaantuneista ongelmista. Komissio ilmoitti, että jos ne eivät voineet taata hankkeen toteuttamista 31.12.1994 mennessä, sopimus purettaisiin tällä kertaa välittömästi.

23. Komission mukaan MPR ja IST eivät ryhtyneet mihinkään 7.7.1994 päivätyssä kirjeessä edellytettyihin toimiin.

24. Komissio ilmoitti 7.5.1995 päivätyssä kirjeessään MPR:lle ja IST:lle päättäneensä purkaa sopimuksen, kuten jo 7.7.1994 päivätyssä kirjeessä oli ilmoitettu. Tällöin komissio otti huomioon, että i) ennakkomaksu ei ollut mainitulla pankkitilillä, ii) hanketta ei ollut aloitettu ja että iii) hankkeen toteutuksesta ei ollut annettu mitään tietoa eikä takuita. Komissio ilmoitti päätöksen tulevan voimaan kahden kuukauden kuluttua kirjeen vastaanottamisesta.

25. Komissio lähetti 11.11.1995 päiväämällään kirjeellä MPR:lle tilisiirtolomakkeen ja vaatii 357 813 ecun palauttamista. Koska mainittua summaa ei ollut siirretty 17.10.1996 mennessä, komissio lähetti MPR:lle muistutuskirjeen, jossa sitä vaadittiin palauttamaan saamansa ennakkomaksu välittömästi.

26. Kyseistä määrää ei ollut siirretty vielä 10.3.1997 mennessä. Komissio vaati kirjallisella kehotuksella määrän maksamista 15 päivän kuluessa kirjeen vastaanottamisesta. Kyseisestä päivästä lukien perittäisiin komission mukaan myös korkoa. Se ilmoitti ryhtyvänsä oikeuskeinoihin, jos MPR jättäisi noudattamatta velvoitteitaan.

MPR vastaanotti kirjatun kirjeen 18.3.1997. Komissio vaati ennakkomaksun palauttamista jälleen 4.7.1997 päivätyllä kirjeellään. Komissio ilmoitti tässä kirjeessä perivänsä saatavansa oikeusteitse.

27. Komission vaatimuksiin ei ollut vastattu vielä 16.2.1999 mennessä.

III Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

28. Komission kanne saapui yhteisöjen tuomioistuimeen 22.2.1999.

29. Komissio vaatii kanteessaan, että yhteisöjen tuomioistuin

a) velvoittaa vastaajat palauttamaan kantajalle 357 813 ecua 185 833,78 ecun suuruisine korkoineen 1.1.1999 saakka sekä korkoa sii-

hen asti kunnes koko määrä on maksettu;

b) velvoittaa vastaajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30. IST vaatii kanteen hylkäämistä ja komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan.

31. MPR ei ole esittänyt puolustuksekseen mitään. Sitä koskevissa vaatimuksissaan komissio vaati 25.6.1999 päivätyllä kirjeellään yhteisöjen tuomioistuimelta yksipuolista tuomiota yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan 1 kohdan nojalla.

32. Koska KTG:n täsmällinen osoite ei ollut tiedossa, kannetta ei voitu antaa sille tiedoksi. Oikeudenkäyntiasiakirjojen perusteella tämän osapuolen voidaan päätellä joutuneen vararikkoon. Komissio ilmoitti 26.4.1999 päivätyllä kirjeellä aikovansa jatkaa menettelyä ainoastaan MPR:ää ja IST:tä vastaan.

33. Komissio ja IST ovat perustelleet kantaansa 15.3. 2001 pidetyssä istunnossa.

IV Asianosaisten oikeudelliset perusteet ja pääasialliset perustelut

34. Komissio mainitsee, että MPR on rikkonut 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan jättäessään noudattamatta sopimuksen liitteessä I esitettyä aikataulua. Komission myöntämä lisäaika, jota se ei ollut velvollinen myöntämään, ei tuonut asiaan mitään muutosta. Komissio toteaa ryhtyneensä kaikkiin tarvittaviin toimiin periäkseen takaisin 357 813 ecun suuruisen ennakkomaksun. Se on lisäksi purkanut sopimuksen tämän 2 kohdan ja yleisten sopimusehtojen 8 kohdan mukaisesti. Sopimus purettiin komission mukaan, kun 4.7.1997 päivätyssä kirjeessä asetettu eräpäivä oli kulunut umpeen.

35. Komissio väittää lisäksi, että vastaajat ovat yleisten sopimusehtojen 2 kohdan perusteella yhteisvastuussa komissioon nähden. Tämä yhteisvastuu on säädetty komission mukaan myös Portugalin oikeudessa.

36. Komissio palauttaa myös mieliin sopimuksen 4 kohdan 3 alakohdan. Tämän määräyksen mukaan koordinaattori vastaa ennakkomaksun asianmukaisen osan siirtämisestä muille sopimuspuolille, eikä komission kannettavaksi voida siirtää minkäänlaista vastuuta koordinaattorin suorituksen viivästyksestä. Yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä ilmenee sen mukaan myös, että ennakkomaksun suorittamisesta yhdelle sopimuspuolelle seuraa, että kulle-

kin niistä syntyy velvoite maksaa nämä ennakot takaisin siinä tapauksessa, että vastikkeeksi edellytettyjä sitoumuksia ei täytetä. [3]

37. IST:n puolustus rakentuu viime kädessä kahteen perusteluun.

38. Ensinnäkin IST väittää, ettei se ollut tietoinen MPR:n viivästyksestä, ennen kuin se sai jäljennöksen komission MPR:lle 20.10.1993 osoittamasta kirjeestä, jossa tätä vaadittiin palauttamaan ennakkomaksu alkuperäiselle pankkitilille. IST vetoaa myös siihen, että ennen kuin MPR:n epäkohdat tulivat sen tietoon ja myös sen jälkeen se on tehnyt sopimuksen täyttämiseksi kaiken, mitä on kohtuullista odottaa. Se sanoo ponnistelujensa ja noudattamansa huolellisuuden sopimusvelvoitteiden täyttämisessä ilmenevän selvästi esittämistään asiakirjoista.

39. Komissiolla ei sen vuoksi ollut IST:n mukaan perusteita hakea tältä ennakkomaksun palauttamista korkoineen. Vaikka yhteisvastuu hyväksyttäisiin tässä tapauksessa, IST:tä ei voida velvoittaa näiden määrien maksamiseen, koska se toteaa täyttäneensä yleisten sopimusehtojen 2 kohdan vastuuvapauslausekkeen vaatimukset. Ottaen huomioon nämä ehdot IST väittää tosiseikkojen osoittavan yksiselitteisesti, ettei se ole myötävaikuttanut MPR:n sopimusvelvoitteiden laiminlyöntiin. Se väittää kehottaneensa säännöllisesti koordinaattoria täyttämään sopimuksen. IST toteaa lisäksi, etteivät yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan velvoitteet kuulu sille, koska ne koskevat yksinomaan hankkeen koordinaattoria eli MPR:ää. Lisäksi se väittää antaneensa komissiolle tiedon yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan mukaisesti viivästyksistä, jotka johtuivat MPR:n vaikeuksista.

40. IST vetoaa lisäksi vilpittömään mieleensä sopimusta edeltäneestä vaiheesta aina sopimuksen purkamiseen. Se huomauttaa tehneensä tutkimustyötä jo pitkään ja saaneensa Euroopan unionin rahoitusta myös aikaisemmin.

41. Toiseksi ja samalla toissijaisesti IST väittää, ettei komissio voi vedota yhteisvastuuseen hakeakseen kultakin sopimuspuolelta täysimääräistä maksua. Tämän perusteen lähtökohtana ovat jotkin Portugalin Código Civilin (siviililakikirja; jäljempänä CC) pykälät. IST tulkitsee CC:n 519 §:n 1 momenttia niin, että velkojan esittäessä vaatimuksen samaan aikaan kaikille velallisille ei sovelleta enää yhteisvastuuta vaan pääluvun mukaista vastuuta. CC:n 519 §:ssä nimittäin säädetään, että velkoja voi hakea oikeusteitse kultakin velalliselta joko saatavansa täyttä määrää tai osaa siitä, mutta vaatiessaan sopimuksen täyttämistä oikeusteitse yhdeltä velalliselta se ei voi enää esittää samaa

3 — Asia C-65/97, komissio v. Cascina Laura ja Gariboldi, tuomio 25.2.1999 (Kok. 1999, s. I-1017, 21—23 kohta).

vaatimusta muille velallisille, ellei ensimmäinen velallinen voi noudattaa velvoitettaan perustellusta syystä.

42. Komissio on IST:n mukaan menettänyt oikeutensa yhteisvastuulliseen suoritukseen perimällä saatavan täyttä määrää kaikilta sopimuspuolilta. Se ei voi siten hakea muilta velallisilta mitään, mikä ylittää niiden osuuden velasta. Ennakkomaksu on suoritettu yksinomaan MPR:lle IST:n saamatta minkäänlaista ennakkomaksua. MPR on siten ainoa vastaaja, jolta komissio voi hakea ennakon takaisinmaksua korkoineen.

43. Komissio väittää vastauskirjelmässään, että tässä tapauksessa on kyse perustellusta syystä, nimittäin siitä, että MPR:lle maksettua ennakkomaksua oli mahdoton periä takaisin sen tultua maksukyvyttömäksi 26.4.1999. IST kiistää tämän perustelun; sen mielestä perustelu on esitetty liian myöhään ja se on sen vuoksi jätettävä tutkimatta.

44. Lopuksi IST vetoaa koron osalta CC:n 520 §:ään. Tämän säännöksen mukaan yhteisvastuussa oleva velallinen on velvollinen maksamaan korkoa ainoastaan, jos sopimusrikkomus voidaan lukea sen syyksi. IST toteaa, ettei sitä voida velvoittaa maksamaan korkoa, sillä ennakon palauttamisesta vastasi yksinomaan MPR.

45. Komissio riitauttaa tämän näkemyksen. Se vetoaa erityisesti yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdan toisen alakohdan sanamuotoon, jonka mukaan komissio voi periä rahoituksen takaisin korkoineen, ja yhteisöjen tuomioistuimen viimeaikaiseen oikeuskäytäntöön, jossa suuntauksena on ollut velvoittaa rikkoneet osapuolet maksamaan korkoa ennakkomaksua palauttaessaan. [4]

V Asian tarkastelu

46. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 39 artiklassa määrätään, että kanne on annettava tiedoksi vastaajalle. Komission kannetta ei ole annettu tiedoksi KTG:lle. Sisällöllistä varmuutta koskevaa vaatimusta ei ole siten noudatettu eikä kannetta voida ottaa käsiteltäväksi KTG:tä koskevilta osin. Komissio onkin ilmoittanut luopuvansa KTG:tä koskevasta kanteestaan ja jatkavansa vaatimuksiaan ainoastaan kahta muuta sopimuspuolta, MPR:ää ja IST:tä, vastaan. Rajoitunkin tarkastelussani näihin kahteen osapuoleen.

4 — Asia C-172/97, komissio v. SIVU ja Hydro-Réalisations, tuomio 10.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3363) ja asia C-334/97, komissio v. Montorio, tuomio 10.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3387).

47. Erilaiset oikeudelliset ja tosiseikat antavat aiheen käsitellä MPR:ää ja IST:tä tässä ratkaisuehdotuksessa erikseen.

A *MPR*

48. Komission esittämistä tiedoista ilmenee, että kanne on annettu MPR:lle tiedoksi määräysten mukaisesti. Työjärjestyksen 39 artiklan mukaisesti kanne on kirjattu 1.4.1999 ja toimitettu vastaanottoilmoituksin Carlos Manuel Bueri Alves Anterolle, joka oli allekirjoittanut sopimuksen MPR:n puolesta nimikkeellä "managing director". MPR ei ole kuitenkaan esittänyt työjärjestyksen 40 artiklan 1 kohdassa määrätyssä määräajassa puolustuksekseen mitään. Yhteisöjen tuomioistuimen onkin annettava MPR:n osalta yksipuolinen tuomio työjärjestyksen 94 artiklan 1 kohdan nojalla.

49. Koska MPR:ää koskevan kanteen käsiteltäväksi ottamisen edellytyksiä ei ole kiistetty, työjärjestyksen 94 artiklan 2 kohdan mukaisesti on tutkittava, ovatko komission koordinaattorin osalta esittämät vaatimukset perusteltuja.

50. On riidatonta, että ennakkomaksu on todella suoritettu MPR:lle. Komissio on esittänyt jäljennöksen 22.2.1993 päivätystä toimeksiannosta, jonka mukaan MPR:lle oli siirrettävä 357 813 ecua pankkitilille 2702410/000/001 (Banco Fonsecas & Burnay Leiran kaupungissa). Ennakkomaksu siirrettiin näin ollen yleisten sopimusehtojen 17 kohdan 2 alakohdan a alakohdan mukaisesti kahden kuukauden kuluessa siitä, kun KTG oli viimeisenä sopimuspuolena allekirjoittanut sopimuksen 8.1.1993.

51. Yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan mukaan komissio voi purkaa sopimuksen yksipuolisesti jonkin siinä mainitun perusteen nojalla. Sopimuspuolten kanssa käymässään kirjeenvaihdossa komissio ei ole täsmentänyt, mihin 8 kohdan 2 alakohdassa mainittuun perusteeseen se vetoaa. Kirjeen sanamuodon perusteella ei ole kuitenkaan epäilystäkään siitä, että alkuperäisessä 20.10.1993 päivätyssä kirjeessään se tarkoittaa yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdan mukaista purkuperustetta.

52. Yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdan perusteella komissio voi purkaa sopimuksen, jos i) sopimuspuoli ei ole noudattanut sille kuuluvaa velvoitettaan, ii) velvoitteitaan laiminlyövää osapuolta on kirjallisesti vaadittu korjaamaan laiminlyönti, iii) laiminlyönti jatkuu vielä kuukautta myöhemmin kirjallisen virallisen huomauksen jälkeen ja iv) laiminlyöntiin ei ole pätevää teknistä tai taloudellista oikeuttamisperustetta.

53. Tässä tapauksessa kaikki neljä vaatimusta ovat mielestäni täyttyneet.

54. Komissio mainitsee 20.10.1993 päivätyssä kirjeessään kaksi sopimusvelvoitteiden noudattamiseen liittyvää määräystä, joita MPR on sen mukaan rikkonut, nimittäin sopimuksen 2 kohdan 2 alakohdan ja yleisten sopimusehtojen 17 kohdan 2 alakohdan a alakohdan.

55. Komissio toteaa ensinnäkin, ettei MPR ole sopimuksen 2 kohdan 2 alakohdan mukaisesti antanut komissiolle ajoissa tietoa hankkeen viivästymisestä. Tämä väite vaikuttaa minusta perustellulta.

56. Sopimuksen liitteessä I olevassa taulukossa 1 esitetyn aikataulun mukaan tammikuusta 1993 syyskuuhun 1993 toteutetaan hankkeen osio "design and basic engineering". Tämän osion toteuksen sijaintipaikka oli liitteen I sivulla 3 esitetyn taulukon mukaan Marinha Grande, joka oli MPR:n kotipaikka. Tästä seuraa, että MPR:n oli ryhdyttävä täyttämään sopimusta jo hankkeen ensimmäisessä vaiheessa.

57. MPR kiistää komission 7.12.1993 vastaanottamassa kirjeessään, ettei sopimuksen täyttämiseen ollut kyseisenä ajanjaksona ryhdytty, sillä muut sopimuspuolet eli IST ja KTG olivat sen mukaan jo ryhtyneet toimiin. MPR ei kirjeessään kuitenkaan kiistä, ettei se ollut itse ryhtynyt hankkeen edellyttämiin toimiin. Vedotessaan ylivoimaiseen esteeseen ja tarjoutuessaan tutkimaan yhdessä komission kanssa vaihtoehtoja sopimuksen jatkamisen varmistamiseksi se tulee päinvastoin myöntäneeksi jättäneensä noudattamatta velvoitettaan.

58. Oikeudenkäyntiasiakirjoista ei ole myöskään mitenkään pääteltävissä, että MPR noudatti sopimuksen 5 kohdan 1 alakohdan ja yleisten sopimusehtojen 6 kohdan 1 alakohdan mukaista velvollisuuttaan, jonka mukaan koordinaattorin oli esittävä komissiolle puolivuosittaisia selvityksiä työn edistymisestä teknistä seurantaa ja rahoitusseurantaa varten. Asiakirja-aineistossa ei esitetä myöskään minkäänlaista näyttöä siitä, että komissio sai koordinaattorilta hankkeen edistymisestä mitään sisällöllistä tietoa muulla tavoin. MPR on siten mielestäni rikkonut paitsi sopimuksen 2 kohdan 2 alakohdan mukaista tiedonantovelvollisuuttaan myös sopimuksen 5 kohdan 1 alakohdan ja yleisten sopimusehtojen 6 kohdan 1 alakohdan mukaista kertomusten toimittamista koskevaa velvollisuuttaan.

59. Toiseksi komissio syyttää MPR:ää 20.10.1993 päivätyssä kirjeessään siitä, että tämä on yleisten sopimusehtojen

17 kohdan 2 alakohdan a alakohdan vastaisesti käyttänyt komission suorittaman ennakkomaksun muihin kuin sopimuksissa määrättyihin tarkoituksiin. MPR ei kiistä tätä seikkaa komission kanssa myöhemmin käymässään kirjeenvaihdossa, erityisesti joulukuussa 1993 ja kesäkuussa 1994 päivätyissä kirjeissään. Vaikka komissio on säännöllisesti kehottanut MPR:ää palauttamaan ennakkomaksun alkuperäiselle pankkitilille, pyyntöä ei ole noudatettu. Myös väite mainitun määräyksen rikkomisesta vaikuttaa minusta näin ollen perustellulta.

60. Kolmesta muusta sopimuksen purkuperusteesta voidaan tyytyä toteamaan seuraavaa.

61. Ensinnäkin komissio on 11.1.1994 ja 7.7.1994 päivätyillä kirjeillään antanut MPR:lle runsaasti tilaisuuksia sopimuksen täyttämiseen. Asiakirjoista on kuitenkin pääteltävissä, että MPR ei ole hyödyntänyt tätä mahdollisuutta.

62. Toiseksi ilmoittaessaan sopimuspuolille 7.7.1995 päivätyllä kirjeellään purkamispäätöksen tulevan voimaan kahden kuukauden kuluttua kirjeen vastaanottamisesta komissio on joustanut vaaditusta kuukauden irtisanomisajasta.

63. Kolmanneksi laiminlyönneillä ei voida katsoa olevan teknisiä tai taloudellisia oikeuttamisperusteita. Vaikka MPR on ilmoittanut 14.6.1994 päivätyssä kirjeessään sisäisestä rakennemuutoksesta, tällaiseen syyhyn ei voida vedota, koska siinä on kyse asianomaisen yrityksen erityistilanteesta eikä tutkimushankkeen teknisistä tai taloudellisista ongelmista. [5]

64. Päättelen siten oikeudenkäyntiasiakirjojen perusteella, että komissiolla on ollut pätevät perusteet päätökselleen purkaa sopimus yleisten sopimusehtojen 8 kohdan mukaisesti.

65. Yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdan toisen alakohdan mukaan siitä päivästä lukien, jolloin ennakkomaksu oli nostettavissa, voidaan periä korkoa, joka ylittää kahdella prosenttiyksiköllä Euroopan raha-asiain yhteistyörahaston ecumääräiset palvelumaksut, joiden suuruus vahvistetaan kunkin kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä. Komissio on ilmoittanut MPR:lle 10.3.1997 osoittamassaan kirjeessä alkavansa periä ennakkomaksulle korkoa alkaen 15. päivästä kirjeen vastaanottopäivästä, joksi kuitattiin 18.3.1997. Komissio perii 1.1.1999 asti laskettuina korkoina 185 833,78 ecun suuruista määrää, mihin on lisättävä koko velan takaisinmaksuun

5 — Ks. asia C-356/99, komissio v. Hitesys, tuomio 9.11.2000 (Kok. 2000, s. I-9517, 22 kohta).

asti perittävät korot. Se on ilmoittanut tämän tarkan määrän 185 833,78 ecua kyseisen kanteen liitteessä. Asiakirja-aineisto ei anna mitään aihetta epäillä sen oikeellisuutta. [6]

66. Komission johtopäätökset vaikuttavat siten perustelluilta ja työjärjestyksen 94 artiklan 1 kohdan mukaisilta, sikäli kuin kyse on MPR:lle esitetystä vaatimuksesta 22.1.1993 maksetun 357 813 ecun ennakkomaksun palauttamiseksi korkoineen.

B *IST*

67. Komission yhdelle sopimuspuolelle, IST:lle, esittämän kanteen pätevyyttä on tarkasteltava sen perusteella, mitä sopimuksessa on määrätty, miten IST on tosiasiallisesti toiminut ja mitä Portugalin siviilioikeudessa säädetään yhteisvastuusta.

68. On riidatonta, että sopimuspuolet vastaavat sopimuksen mukaan sen täyttämisestä yhteisvastuullisesti. Tämä seuraa yksiselitteisesti jo sopimuksen sanamuodosta. Johdanto-osassa vahvistetaan, että sopimuspuolet ovat toiminnastaan sekä pääluvun mukaisessa vastuussa että yhteisvastuussa, kuten yleisten sopimusehtojen 2 kohdassa tarkemmin määrätään. Tämän määräyksen mukaan sopimuspuolet ovat komissiolle sekä pääluvun mukaisessa vastuussa että yhteisvastuussa minkä tahansa niistä viivästyessä suorituksessaan.

69. Näin ollen on ilman muuta riidatonta, että kukin sopimuspuoli on sitoutunut komissiota kohtaan takaamaan kunkin sopimusvelvoitteen noudattamisen. Sopimuspuolet ovat sitoutuneet sopimusta allekirjoittaessaan noudattamaan täysin vapaaehtoisesti sitä periaatetta, että komissiolle ei voida siirtää vastuuta siitä, että yksi sopimuspuoli jättää noudattamatta velvoitteitaan mistä syystä tahansa.

70. Kuten edellä on esitetty, MPR ei ole mielestäni noudattanut sopimuksen mukaan koordinaattorille ja sopimuspuolelle kuuluvia velvoitteitaan. MPR on mielestäni rikkonut erityisesti sopimuksen 2 kohdan 2 alakohtaa ja 5 kohdan 1 alakohtaa sekä yleisten sopimusehtojen 17 kohdan 2 alakohdan a alakohtaa, mistä syystä komissiolla oli oikeus purkaa sopimus yleisten sopimusehtojen 8 kohdan perusteella. Tästä syystä on todettava, että komissio voi MPR:n suorituksen viivästyksestä vaatia MPR:ltä ja muilta sopimuspuolilta suoritusta yhteisvastuullisesti.

6 — IST ei kiistä myöskään ennakkomäärän ja korkojen suuruutta.

Paitsi MPR:lle myös IST:lle syntyy velvoite maksaa nämä ennakot takaisin siinä tapauksessa, ettei vastikkeeksi edellytettyjä sitoumuksia täytetä. [7]

71. IST:n puolustuksekseen esittämä väite siitä, että se ei tiennyt ennakkomaksun suorittamisesta, ja sen perustelu, jonka mukaan se ei ole saanut MPR:ltä minkäänlaista ennakkomaksua, ovat tehottomia. Sopimuksen 4 kohdan 3 alakohdan toisessa virkkeessä, joka koskee ennakkomaksua, määrätään nimenomaan, ettei komissiolle voida siirtää vastuuta siitä, että koordinaattori jättää siirtämättä nostettavissaan olevasta ennakkomaksusta asianmukaisen osuuden muille sopimuspuolille.

72. IST voi sopimuksen mukaan vapautua takaisin perittävää ennakkomaksua koskevasta yhteisvastuusta ainoastaan yhdellä tavalla. Yleisten sopimusehtojen 2 kohdan viimeisen virkkeen mukaan sopimuspuoli ei vastaa komission myöntämän rahoituksen palauttamisesta yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdan perusteella, jos komissio pitää esitetyn näytön perusteella todennäköisenä, ettei se ole myötävaikuttanut laiminlyöntiin ja se on lisäksi täyttänyt yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan mukaiset vaatimukset. On tutkittava, täyttääkö IST nämä edellytykset tässä tapauksessa.

7 — Ks. asiassa komissio v. Cascina Laura ja Gariboldi annettu samansuuntainen tuomio, joka mainittiin 23 kohdan alaviitteessä 3.

73. Ensimmäinen edellytys täyttyy, jos komissio pitää IST:n esittämän näytön perusteella todennäköisenä, ettei tämä ole myötävaikuttanut MPR:n sopimusrikkomukseen.

74. Komissio arvostelee IST:tä sopimuspuolen huolimattomuudesta, koska tämä ei ollut sopimuksen allekirjoituksen jälkeisinä ensimmäisinä kuukausina tietoinen joistakin tosiseikoista, jotka olivat hankkeen kannalta keskeisiä, ja koska sopimuspuolten välisten yhteistyösuhteiden vahvistamiseen kului aikaa. Se on kuitenkin istunnossa myöntänyt, että yhtiö oli vilpittömässä mielessä sopimusta tehtäessä. Komissio ei myöskään kiistä IST:n pitäneen hankkeen toteutumista erittäin tärkeänä. Itse pidän kuitenkin olennaisempana sitä, että IST on lisäksi esittänyt eräitä kirjeitä ja fakseja, jotka on päivätty 25.1.1993, 19.2.1993, 22.6.1993 ja 20.7.1993 ja joista sen havaitaan säännöllisesti kehottaneen MPR:ää tekemään osuutensa hankkeen toteuttamiseksi ja sopimusvelvoitteiden noudattamiseksi. Kirjallisesta ilmoituksesta, jonka MPR osoitti IST:lle 13.6.1994, voidaan lisäksi päätellä, että IST saattoi olettaa MPR:n ainakin tänä ajankohtana vielä aikoneen jatkaa hanketta.

75. Komissio voi näin ollen pitää IST:n esittämän näytön perusteella todennäköisenä, ettei tämä myötävaikuttanut MPR:n suorituksen viivästykseen.

76. Yleisten sopimusehtojen 2 kohdan viimeisen virkkeen mukainen toinen edellytys liittyy yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan mukaiseen tiedoksiantovelvollisuuteen.

77. IST:n kanta, jonka mukaan se ei vastaa tiedoksiantovelvollisuudesta, joka sen mukaan kuuluu yksinomaan koordinaattorille, perustuu mielestäni tämän määräyksen virheelliseen tulkintaan. Yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan ensimmäisen osan mukaan koordinaattori vastaa sopimuspuolten nimissä siitä, että komissiolle annetaan tieto hankkeen aloittamisesta. Tämän määräyksen toisessa osassa todetaan kuitenkin, että jokaisen sopimuspuolen on annettava komissiolle tieto työn keskeytymisestä ja kaikista tapahtumista tai seikoista, jotka voivat olennaisesti vaikuttaa sopimuksen täyttämiseen. Tämä yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan mukainen velvollisuus koskee näin ollen yhteisvastuullisesti myös muita sopimuspuolia, tässä tapauksessa IST:tä.

78. Olen sitä mieltä, että IST ei ole näyttänyt täyttäneensä tätä velvoitetta. Sen olisi tullut näyttää antaneensa komissiolle heti tiedon siitä, että hanke oli ajautumassa vaikeuksiin.

79. Nähdäkseni kolme ajankohtaa olivat tässä suhteessa IST:n kannalta ratkaisevia: komission 20.10.1993 ja 7.7.1994 päivätyt kaksi kirjettä sekä viimeinen eräpäivä, joka komission jälkimmäisen kirjeen mukaan oli 31.12.1994.

80. Ensimmäinen ajankohta täyttyi sopimuspuolten vastaanottaessa komission 20.10.1993 päivätyn kirjeen, jossa todettiin, ettei hanketta ollut vielä aloitettu, ja että MPR oli käyttänyt ennakkomaksun epäasianmukaisiin tarkoituksiin.

81. IST ei kiistä, ettei se ollut ryhtynyt mihinkään toimiin antaakseen komissiolle tiedon hankkeen viivästymisestä 1.1.1993 alkaneena sopimuksen voimassoloaikana, ennen kuin se sai 20.10.1993 päivätyn kirjeen. Omien sanojensa mukaan se ei sitä ennen ymmärtänyt MPR:n olevan vaikeuksissa. Se sanoo tyytyneensä kehottamaan MPR:ää tällä välin toteuttamaan hankkeen asianmukaisesti. IST sanoo kysyneensä MPR:ltä tässä vaiheessa, oliko komissio jo suorittanut ennakkomaksun, mihin MPR vastasi sen mukaan kieltävästi.

82. IST:n olisi mielestäni tullut ottaa yhteyttä komissioon jo tässä vaiheessa. MPR:stä saatujen omakohtaisten koke-

musten perusteella hankkeen oli ymmärrettävä viivästyvän. IST:n olisi lisäksi tullut epäillä MPR:n väitettä, jonka mukaan komissio ei ollut vielä suorittanut sopimuksen mukaista ennakkomaksua. Tällöin komissio olisi nimittäin rikkonut yleisten sopimusehtojen 17 kohdan 2 alakohdan a alakohdan mukaisia velvoitteitaan.

83. Joka tapauksessa 20.10.1993 päivätyn kirjeen saatuaan IST oli varmasti tietoinen komission MPR:ää koskevista moitteista ja tämän sopimusrikkomuksesta.

84. Toinen keskeinen ajankohta täyttyi mielestäni IST:n vastaanottaessa komission 7.7.1994 päivätyn kirjeen, jossa komissio antoi sopimuspuolille MPR:lle ja IST:lle poikkeustilanteessa vielä yhden mahdollisuuden täyttää sopimusvelvoitteensa 31.12.1994 mennessä.

85. IST on koettanut osoittaa kääntyneensä 20.10.1993 ja 7.7.1994 päivättyjen kirjeiden vastaanottoajankohtien välillä komission puoleen kahta eri tietä antaakseen sille tiedon ilmaantuneista ongelmista.

86. Ensinnäkin IST toteaa olleensa yhteydessä PO XVII:n edustajaan Virginia Correiaan, joka sen mukaan vastasi kyseisen energian pääosaston hallinnoimasta Thermie-ohjelmasta Portugalissa. IST sanoo ilmoittaneensa hänelle MPR:stä johtuvista viivästyksistä ja pyytäneensä häntä taivuttamaan MPR:ää ennakkomaksun palauttamiseen. IST sanoo myös etsineensä energian pääosaston avustuksella hankkeelle uutta kumppania.

87. Komissio on kuitenkin ilmoittanut, ettei tällaista "PO XVII:n edustajaa" ole koskaan ollut olemassa ja että Virginia Correia on todennäköisesti kansallinen virkamies, joka edustaa Portugalin tasavaltaa Thermie-ohjelmaa varten perustetussa komiteassa. Komission mukaan Virginia Correia ei ole voinut mitenkään edustaa komissiota yleisesti tai kyseisen sopimuksen perusteella. Istunnossa IST ei ole kiistänyt asiaa mutta se on todennut, että se oletti Virginia Correian välittävän tiedon komission virkamiehille.

88. Tämä väite vaikuttaa mielestäni epäuskottavalta ja kaikin puolin riittämättömältä sopimuspuolten ollessa sopimuksen perusteella velvollisia antamaan tiedon ilmaantuneista ongelmista komissiolle.

89. Toiseksi IST on esittänyt nimiluettelon viidestä virkamiehestä, jotka ovat sen mukaan komission PO XVII:n palve-

luksessa ja joihin se sanoo olleensa mainittuna ajanjaksona yhteydessä puhelimitse. Se sanoo ilmoittaneensa näissä keskusteluissa halunneensa jatkaa hanketta Portugalissa MPR:n saatua kyseessä olevan määrän palautetuksi.

90. Pidän tätä näyttöä riittämättömänä. Muunlaisten vakuuttavien tosiseikkojen puuttuessa on epävarmaa, ovatko annetuiksi väitetyt tiedot todella osoittaneet riittävän selvästi, mitä ongelmia hankkeessa oli tarkalleen ottaen ilmaantunut. IST ei ole myöskään kiistänyt komission huomautusta, ettei yksi viidestä virkamiehestä ollut PO XVII:n palveluksessa enää kyseisenä aikana, mikä ei ole omiaan lujittamaan uskoa väitettyihin yhteydenottoihin. Lisäksi IST:n olisi pitänyt antaa ilmaantuneista ongelmista komissiolle kirjallinen tieto kirjatulla kirjeellä. Yleisten sopimusehtojen 2 kohdan 2 alakohdan ensimmäisen virkkeen mukainen tiedonantovelvollisuus yhdessä IST:n vastuuvapauslausekkeen ja yhteisvastuun kanssa edellyttävät sitä, että menettelymääräyksiä noudatetaan näin tarkasti.

91. IST ei ole näin ollen onnistunut vakuuttamaan antaneensa ilmaantuneista ongelmista tietoa komissiolle vuoden 1993 lokakuun lopun ja vuoden 1994 kesäkuun alun välisenä aikana. Komissio antoi 7.7.1994 päivätyllä kirjeellään sopimuspuolille lisäaikaa velvoitteiden täyttämiseksi 31.12.1994 mennessä.

92. Vuoden 1994 heinäkuun alun ja vuoden 1994 joulukuun lopun välisenä aikana IST:n oli pitänyt ymmärtää, että sopimuksen täyttämisen viivästyttyä komission kärsivällisyys oli lopussa ja 31.12.1994 oli viimeinen määräaika hankkeen pelastamiseksi. Kyseisen määräajan päätyttyä sopimus tultaisiin ehdottomasti purkamaan. Lisäksi IST:n oli pitänyt ymmärtää MPR:n olevan epäluotettava sekä sopimuskumppanina että hankkeen koordinaattorina. MPR ei pitänyt lupaustaan eikä käyttänyt komission suorittamaa ennakkomaksua sopimuksessa määrättyihin tarkoituksiin. Viimeistään tässä vaiheessa IST:n olisi tullut antaa komissiolle kirjallinen tieto kirjatulla kirjeellä sopimuksen täyttämiseen liittyvistä seikoista sopimusvelvoitteiden ja yhteisvastuun perusteella. Komissio velvoittikin sopimuspuolet 7.7.1994 päivätyllä kirjeellään antamaan sille tiedon mahdollisista ongelmista.

93. IST ei ole kuitenkaan mitenkään osoittanut antaneensa tietoa ilmaantuneista ongelmista komissiolle vuoden 1994 jälkipuoliskolla. Se ei ole edes yrittänyt.

94. Seuraavaksi IST sai 7.6.1995 päivätyllä kirjeellä komissiolta tiedon sopimuksen purkamisesta lopullisesti. IST sanoutui irti MPR:n toiminnasta vasta 17.7.1995 päi-

vätyllä kirjeellä. Tässä kirjeessä se korosti toimineensa hankkeen mukaisesti ja ilmoitti MPR:n jättäneen maksamatta sille missään vaiheessa rahallista vastiketta, siirtäen vastuun hankkeen epäonnistumisesta kokonaan MPR:lle.

95. Edellä esitetyn perusteella teen sen johtopäätöksen, että IST ei ole antanut komissiolle lokakuun 1993 ja heinäkuun 1995 välisenä aikana välittömästi tietoja hankkeen ongelmista yleisten sopimusehtojen 2 kohdan viimeisen virkkeen ja yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan mukaisesti. IST on siten menettänyt mahdollisuutensa vapautua vastuusta komissiota kohtaan ja välttyä yhteisvastuusta, sillä se ei ole antanut kirjallista vastausta selittääkseen — kuten se teki 17.7.1995 päivätyssä kirjeessään — mitä ongelmia oli ilmaantunut, mistä ne johtuivat ja millä tavoin IST oli tehnyt sopimusvelvoitteitaan noudattaakseen kaiken, mitä oli kohtuullista odottaa. Tällainen vastaus olisi ollut erityisen aiheellinen IST:n korostaessa ammattimaisuuttaan ja sitä, että se oli jo hankkinut tarvittavaa kokemusta Euroopan unionin rahoittamista hankkeista.

96. IST vetoaa siten mielestäni yleisten sopimusehtojen 2 kohdan viimeisen virkkeen vastuuvapauslausekkeeseen perusteettomasti.

97. Toissijaisesti IST on esittänyt puolustuksekseen, että Portugalin oikeuden mukaan komissio ei voi tässä tapauksessa vaatia IST:tä yhteisvastuuseen ennakkomaksujen palauttamiseksi korkoineen.

98. Tältä osin on palautettava ensiksikin mieliin yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohta, jonka mukaan saatava, jota peritään takaisin yhteisvastuullisesti, ei rajoitu itse ennakkomaksuun vaan komissiolla on myös oikeus periä korkoa siitä päivästä lukien, jolloin ennakkomaksu oli MPR:n nostettavissa.

99. Seuraavaksi on todettava, että Portugalin oikeus ei sinänsä estä velallisten yhteisvastuuta, johon sopimuspuolet ovat nyt joutuneet erityisesti yleisten sopimusehtojen 2 kohdan nojalla.

100. CC:n 512 §:n 1 momentin mukaan sopimusvelvoite on yhteisvastuullinen, kun kukin velallinen on velvollinen noudattamaan sitä täyteen määrään asti, kaikkien velallisten vapautuessa samalla vastuusta. CC:n 517 §:n 1 momentin mukaan yhteisvastuu ei estä sitä, että velkoja haastaa velalliset pääluvun mukaan. CC:n 519 §:n 1 momentissa säädetään, että velkojalla on oikeus hakea kultakin velalliselta täysi-

määräistä tai osittaista suoritusta riippumatta siitä, oliko haastetun velallisen osuus yhtä suuri. Jos se on kuitenkin hakenut täysimääräistä tai osittaista suoritusta yhdeltä velalliselta oikeusteitse, se ei voi esittää samaa vaatimusta muille velallisille, ellei vastaaja ole maksukyvytön tai maksukyvyttömyyden uhkaama taikka kantaja ei saa kyseiseltä velalliselta suoritusta jostakin muusta syystä.

101. IST:n väitteessä on kyse viime kädessä siitä, että esittäessään vaatimuksensa yhteisesti kaikille sopimuspuolille komissio menetti sen mukaan mahdollisuutensa hakea saatavansa täyttä määrää kultakin sopimuspuolelta yhteisvastuullisesti.

102. Tämä käsitys perustuu käsittääkseni CC:n 519 §:n 1 momentin virheelliseen tulkintaan. Tämän säännöksen mukaan velkoja voi nimittäin hakea sitoumuksen mukaista suoritusta kultakin velalliselta mutta menettää oikeutensa esittää vaatimuksensa jollekin muulle velalliselle yhteisvastuullisesti vasta, kun se esittää vaatimuksensa ensimmäiselle velalliselle *oikeusteitse*. Näin pitkällä ei vielä oltu. Komissio lähetti MPR:lle 11.11.1995 takaisinperintämääräyksen, jota on pidettävä kanteen nostamisen valmisteluna. Sama pätee komission MPR:lle 10.3.1997 ja 4.7.1997 osoittamiin virallisiin huomautuksiin. Molemmissa kirjeissä se ilmoitti ryhtyvänsä oikeuskeinoihin, jollei ennakkomaksua palautettaisi ajoissa. Oikeuskeinojen asteelle asia on edennyt vasta nyt vireillä olevassa yhteisöjen tuomioistuimen käsittelyssä.

103. Portugalin oikeus ei siten estä sitä, että sopimuksessa tarkoitettu velkoja eli komissio perii käsiteltävässä kanteessa ennakkomaksun takaisin sopimuspuolilta yhteisvastuullisesti, vaikka se on lähettänyt viralliset ilmoitukset ja viralliset huomautukset MPR:lle.

104. Lopuksi IST on vedonnut CC:n 520 §:ään vapautuakseen komission perimien korkojen maksamisesta.

105. CC:n 520 §:ssä säädetään seuraavaa: "Jos suorituksesta tulee mahdoton täyttää yhden velallisen toiminnan takia, kaikki velalliset vastaavat velasta solidaarisesti; ainoastaan se velallinen, jonka toiminta on aiheuttanut kyseisen mahdottomuuden, vastaa suorituksen arvon ylittävien vahinkojen korvaamisesta, ja jos tällaisia velallisia on useampia, vastaavat he vahingon korvaamisesta solidaarisesti."

106. IST toteaa, ettei sen tarvitse maksaa korkoa, koska se on täyttänyt velvoitteen omalta osaltaan ja noudattanut komission

suhteen yleisten sopimusehtojen 2 kohdassa tarkoitettua tiedonantovelvollisuutta.

107. On varmaa, että komission perimiä korkoja on pidettävä CC:n 520 §:ssä tarkoitettuna hyvityksenä.

108. Tyydyn vastaamaan lyhyesti IST:n väitteeseen. Edellä esitetystä ilmenee, että mielestäni sekä MPR että IST ovat myötävaikuttaneet moitittavalla tavalla velvoitteiden noudattamatta jättämiseen ja siten viime kädessä sopimuksen purkamiseen. IST:n voidaan todeta jättäneen noudattamatta yleisten sopimusehtojen 2 kohdan 2 alakohdan mukaista velvoitettaan, jonka mukaan komissiolle oli annettava hyvissä ajoin tieto hankkeen viivästymisestä. IST:tä voidaan moittia myös siitä, että se on myötävaikuttanut koron määrän kasvamiseen. Sen olisi pitänyt nimittäin jo pian ymmärtää MPR:n olevan vaikeuksissa sekä joka tapauksessa ainakin se, että purkaessaan sopimuksen lopullisesti elokuussa 1995 komissio saattaisi periä kultakin sopimuspuolelta ennakkomaksun takaisin korkoineen.

109. Vaikka oletettaisiin, ettei IST ollut saanut minkäänlaista ennakkomaksua, kukin sopimusvelvoitteitaan laiminlyönyt sopimuspuoli vastaa hyvityksen täydestä määrästä yhteisvastuullisesti CC:n 520 §:n viimeisen virkkeen mukaan. Se seikka, että sopimusrikkomus on enemmän MPR:n kuin IST:n syy, ei ole komission kannalta olennaista. Syyn jakautuminen voidaan selvittää menettelyssä, jossa käsitellään sopimuspuolten keskinäisiä velvoitteita.

110. Tietyistä euron käyttöön ottamiseen liittyvistä säännöksistä 17 päivänä kesäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1103/97 [8] 2 artiklan 1 kohdan mukaan viittaukset ecuun on korvattava viittauksilla euroon siten, että yksi ecu vastaa yhtä euroa.

VI Kulut

111. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska MPR ja IST ovat hävinneet asian ja komissio on vaatinut niiden velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti.

8 — EYVL L 162, s. 1.

VII Ratkaisuehdotus

112. Ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

1) Manuel Pereira Roldão e Filhos, Lda. velvoitetaan yksipuolisella tuomiolla maksamaan yhteisvastuullisesti Euroopan yhteisöjen komissiolle 357 813 euroa ja 1.1.1999 asti laskettuina korkoina 185 833,78 euroa sekä lisäksi korkoa siihen asti kunnes koko summa on maksettu.

2) Manuel Pereira Roldão e Filhos, Lda. velvoitetaan korvaamaan yhteisvastuullisesti oikeudenkäyntikulut.

3) Instituto Superior Técnico velvoitetaan yksipuolisella tuomiolla maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle yhteisvastuullisesti 357 813 euroa ja 1.1.1999 asti laskettuina korkoina 185 833,78 euroa sekä lisäksi korkoa siihen asti kunnes koko summa on maksettu.

4) Instituto Superior Técnico velvoitetaan korvaamaan yhteisvastuullisesti oikeudenkäyntikulut.